

POSTANOWIENIE

Dnia 7 listopada 2008 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Henryk Pietrkowski (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Krzysztof Pietrzykowski

SSN Katarzyna Tyczka-Rote

w sprawie z wniosku Urzędu Leśnego w O. (Litwa)
przy uczestnictwie A. Ś. i Prokuratora Prokuratury o uznanie orzeczenia sądu
zagranicznego,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej w dniu 7 listopada 2008 r.,
skargi kasacyjnej uczestnika postępowania A. Ś.
od postanowienia Sądu Apelacyjnego z dnia 21 grudnia 2007 r., sygn. akt I ACa (...),

oddala skargę kasacyjną.

Uzasadnienie

Sąd Apelacyjny postanowieniem z dnia 21 grudnia 2007 r. oddalił apelację uczestnika postępowania A. Ś. od postanowienia Sądu Okręgowego w S. z dnia 24 lipca 2007 r., na podstawie którego Sąd ten uznał na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej orzeczenie sądu zagranicznego – wyrok zaoczny Sądu Rejonowego Gminy Rejonowej O. w O. – Republika Litwy z dnia 18 stycznia 2007 r., nr (...), na podstawie którego Agencja Handlowo-Usługowa „D.(...)” w S., została zobowiązana do zapłaty na rzecz Urzędu Leśnego w O. kwoty 54 641,44 litów z 6% odsetkami od kwoty 32 170,19 litów. A. Ś., który prowadzi tę Agencję i był uczestnikiem postępowania przed Sądem Litewskim nie został wymieniony w tym wyroku.

Według ustaleń dokonanych, w postępowaniu przed Sądem w O. (Litwa) A. Ś. prowadzący działalność gospodarczą pod nazwą Agencja Handlowo- Usługowa „D.(...)”

w S. oraz Urząd Leśny w O. zawarły dwie umowy sprzedaży drewna, na podstawie których A. Ś. dostarczone zostało zakupione drewno, natomiast A. Ś. nie zapłacił umówionej ceny sprzedaży. W następstwie wniesionego przez Urząd Leśny w O. pozwu, w którym jako strona pozwana oznaczona została Agencja Handlowo-Usługowa „D.(...)” w S., Sąd Rejonowy w O. (Litwa) wezwał na wyznaczoną w dniu 14 grudnia 2006 r. rozprawę A. Ś., jako właściciela – jak przyjął ten Sąd – firmy wskazanej w pozwie. Wobec tego, że A. Ś. się nie stawił, Sąd w O. (dalej określany jako „Sąd Litewski”) z urzędu wyznaczył A. Ś. zawodowego pełnomocnika, z którego udziałem rozpoznał sprawę na kolejnym terminie rozprawy, na którą – mimo prawidłowego wezwania – A. Ś. nie stawił się.

Rozpoznając wniosek o uznanie opisanego na wstępie wyroku sądu zagranicznego na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej, Sąd Okręgowy i Sąd Apelacyjny uznały, że wniosek odpowiada wymaganiom przewidzianym w art. 39 i 53 Rozporządzenia Rady Wspólnot Europejskich Nr 44/2001 z dnia 22 grudnia 2000 r. w sprawie jurysdykcji i uznawania orzeczeń sądowych oraz ich wykonywania w sprawach cywilnych i handlowych, dalej określanego jako: „rozporządzenie RWE” (Dz. Urz. UE z 2001 r. L 12), które weszło w życie na obszarze RP z dniem 1 maja 2004 r. Nie stwierdziły nadto aby zachodziły negatywne przesłanki, o których mowa w art. 34 rozporządzenia RWE, skutkujące odmową uznania wyroku Sądu Litewskiego.

Skarga kasacyjna oparta została na podstawach przewidzianych w art. 398³ § 1 pkt 1 i 2 k.p.c. tj. naruszeniu przepisów prawa materialnego przez niewłaściwe jego zastosowanie oraz naruszeniu przepisów postępowania, mających istotny wpływ na wynik sprawy, a mianowicie:

- art. 222 w zw. z art. 199 § 1 pkt 3 k.p.c., art. 391 § 1 zd.1 i art. 386 § 3 k.p.c. oraz art. 40 rozporządzenia RWE przez nierozpoznanie zarzutu apelacyjnego niewydania przez sąd I instancji postanowienia o odrzuceniu wniosku o uznanie orzeczenia sądu zagranicznego w sytuacji, gdy wskazana we wniosku „Agencja Handlowo-Usługowa D.(...)” nie posiada zdolności sądowej.

- 217 § 2 w zw. z art. 227, 233 § 1, art. 316 § 1 w zw. z art. 380 i 391 § 1 k.p.c. oraz art. 40 rozporządzenia RWE przez nierozpoznanie zarzutu apelacyjnego dotyczącego oddalenia wniosków dowodowych przez sąd I instancji i nierozpoznanie tych wniosków przez Sąd II instancji, a mianowicie dowodu z akt sprawy Sądu Litewskiego oraz przesłuchania A. Ś. w charakterze strony - na okoliczność przebiegu

postępowania przed Sądem Litewskim oraz pozbawienia go możliwości obrony jego praw przed tym Sądem.

- art. 328 § 2 w zw. z art. 361 i 391 § 1 k.p.c. oraz art. 40 rozporządzenia RWE przez nierozpoznanie zgłoszonego w apelacji zarzutu zaniechania przez Sąd I instancji wskazania w uzasadnieniu swego orzeczenia dowodów, na których oparł się przy ustalaniu stanu faktycznego sprawy oraz zaniechaniu dokonania w tym uzasadnieniu oceny dowodów.

- art.36 rozporządzenia RWE wskutek dokonania merytorycznej oceny wyroku Sądu Litewskiego w następstwie uznania, że rzeczywistą stroną w sprawie zakończonej wyrokiem podlegającym uznaniu był A. Ś., a nie „Agencja Handlowo-Usługowa D.(...)”,

- art. 64 § 1,2 i 3 w zw. z art. 65 § 1 i 2, art. 199 § 1 pkt 3 w zw. z art. 379 pkt 2 i art. 386 § 2 i 3 k.p.c. w zw. z art. 40 rozporządzenia RWE, a także art. 8 § 1 k.c., z art. 12, 33 i 33¹ § 1 k.c. przez uznanie, że nazwa przedsiębiorstwa prowadzonego przez A. Ś. posiada zdolność sądową, zdolność do czynności procesowych, zdolność prawną oraz zdolność do czynności prawnych.

- art. 34 pkt 1 i 2 w zw. z art. 40 ust.1 rozporządzenia RWE przez stwierdzenie, że uznanie wyroku zaocznego Sądu Litewskiego przez Sąd Rejonowy było uzasadnione mimo że jest ono oczywiście sprzeczne z porządkiem publicznym Rzeczypospolitej Polskiej, a nadto uznanie nastąpiło mimo że uczestnik postępowania pozbawiony został możliwości obrony jego praw w postępowaniu przed Sądem Litewskim

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zarzuty sformułowane w ramach obu podstaw kasacyjnych oparte są na błędnym założeniu, że A. Ś. nie był uczestnikiem postępowania sądowego zarówno przed Sądem Litewskim, jak i w postępowaniu przed Sądami I i II instancji, które orzekały w przedmiocie wniosku o uznanie na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej orzeczenia wydanego przez Sąd Litewski. Niewpisanie A. Ś. w nazwie podmiotu, który określony został jako strona pozwana w postępowaniu, które zakończyło się wydaniem wyroku zaocznego przez Sąd Litewski w O. nie oznacza, że A. Ś. nie był jako strona procesowa uczestnikiem tego postępowania. Z bezspornych okoliczności wynika, że A. Ś. został powiadomiony o terminach rozpraw wyznaczonych przed Sądem Litewskim, na jego wniosek Sąd Litewski ustanowił z urzędu pełnomocnika zawodowego, który reprezentował A. Ś. jako pozwanego w sprawie. W postępowaniu tym – na etapie poprzedzającym ustanowienie pełnomocnika z urzędu – A. Ś. wdał się w spór co do istoty sprawy, sporządzając odpowiedź na pozew. Sąd Litewski, wydając wyrok badał

stosunek prawny łączący A. Ś. z powodem, a mianowicie umowę, podpisaną przez A. Ś.. Nie może zatem budzić wątpliwości, że w postępowaniu sądowym, które zakończyło się orzeczeniem Sądu Litewskiego, podlegającym uznaniu na terenie Rzeczypospolitej Polskiej, stroną pozwaną był A. Ś. jako właściciel przedsiębiorstwa działającego pod nazwą Agencja Handlowo-Usługowa „D.(...)” w S.. Nieprecyzyjne (nieściśle) oznaczenie strony procesowej, która faktycznie występowała w sprawie nie może prowadzić do prezentowanego przez A. Ś. wniosku, że stroną procesową był inny podmiot, nie posiadający zdolności sądowej.

Podnieść należy, że podstawową przesłanką odmowy uznania orzeczenia zagranicznego jest jego sprzeczność z porządkiem publicznym państwa uznającego (art. 34 pkt 1 RWE). Przez porządek publiczny rozumie się podstawowe zasady prawa istniejące w systemie prawnym danego państwa. Przyjmuje się, że badaniu podlega kwestia ewentualnej sprzeczności uznania orzeczenia z porządkiem publicznym państwa uznającego, nie zaś kwestia sprzeczności samego orzeczenia z porządkiem publicznym państwa uznającego. Przez „porządek publiczny” rozumie się podstawowe normy tworzące system prawny w danym państwie mające najczęściej swe źródło w ustawach konstytucyjnych. Zakresem tego pojęcia objęte są również podstawowe zasady obejmujące ustrój społeczno-gospodarczy danego państwa, zasady współżycia społecznego i dobre obyczaje. Orzeczenie sądu zagranicznego będzie zatem naruszać zasady porządku prawnego w Polsce wówczas, gdy jego skutek jest nie do pogodzenia z samą koncepcją określonej instytucji prawnej w Polsce, nie zaś jedynie z poszczególnymi przepisami regulującymi w obydwu państwach tę samą instytucję (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 18 stycznia 2002 r., I CKN 722/99, LEX nr 53145).

Sposób oznaczania w postępowaniu sądowym strony procesowej, którą jest osoba fizyczna (przedsiębiorca) prowadząca przedsiębiorstwo o określonej nazwie, niewątpliwie nie jest objęty zasadami i regułami tworzącymi porządek prawny w Polsce. Kwestia sposobu oznaczania takiej strony procesowej występowała – zważywszy na niejednolitą praktykę - w orzecznictwie sądów powszechnych a nawet Sądu Najwyższego w sprawie, w której strona pozwana, którą była osoba fizyczną, oznaczona została nazwą prowadzonego przez tę osobę przedsiębiorstwa. Sąd Najwyższy stwierdził, że „Dopuszczalne jest uściślenie oznaczenia strony przez sąd drugiej instancji w trybie art. 350 k.p.c.” (wyrok SN z dnia 18 czerwca 1998 r., II CKN 817/97, OSNC 1999, nr 1, poz.16).

Skoro A. Ś. był uczestnikiem postępowania zarówno przed Sądem Litewskim jak i Sądami I i II instancji orzekającymi o uznaniu wyroku Sądu Litewskiego, to za bezzasadny uznać należało zarzut naruszenia art. 36 rozporządzenia RWE wskutek dokonania merytorycznej oceny wyroku Sądu Litewskiego w następstwie uznania, że rzeczywistą stroną w sprawie zakończonej wyrokiem podlegającym uznaniu był A. Ś., a nie „Agencja Handlowo-Usługowa D.(...)”. Z tych samych względów nieusprawiedliwiony jest zarzut naruszenia art. 222 w zw. z art. 199 § 1 pkt 3 k.p.c., art. 391 § 1 zd.1 i art. 386 § 3 k.p.c. oraz art.40 rozporządzenia RWE przez nierozpoznanie zarzutu apelacyjnego niewydania przez sąd I instancji postanowienia o odrzuceniu wniosku o uznanie orzeczenia sądu zagranicznego. Nie było potrzeby odrzucania wniosku z powodu braku zdolności sądowej „Agencji Handlowo-Usługowa D.(...)” w S., skoro nie ta Agencja, lecz A. Ś. prowadzący tę Agencję był uczestnikiem postępowania.

Bezzasadny jest także zarzut naruszenia art. 217 § 2 w zw. z art. 227, 233 § 1, art. 316 § 1 w zw. z art. 380 i 391 § 1 k.p.c. oraz art. 40 rozporządzenia RWE przez nierozpoznanie zarzutu apelacyjnego dotyczącego oddalenia wniosków dowodowych przez sąd I instancji i nierozpoznanie tych wniosków przez Sąd II instancji, a mianowicie dowodu z akt sprawy Sądu Litewskiego oraz przesłuchania A. Ś. w charakterze strony - na okoliczność przebiegu postępowania przed Sądem Litewskim oraz pozbawienia go możliwości obrony jego praw przed tym Sądem. W celu dokonania oceny z punktu widzenia przesłanek odmowy uznania orzeczenia zagranicznego wystarczające były dowody w postaci dokumentów załączonych do akt. Z dokumentów tych, na które – wbrew zarzutowi naruszenia art. 328 § 2 w zw. z art. 361 i 391 § 1 k.p.c. oraz art. 40 rozporządzenia RWE przez nierozpoznanie zgłoszonego w apelacji zarzutu zaniechania przez Sąd I instancji wskazania w uzasadnieniu swego orzeczenia dowodów, na których oparł się przy ustalaniu stanu faktycznego sprawy - Sądy obu instancji się powołały, wynika – co wykazano we wstępnej części niniejszych rozważań - że pozwanemu zapewniono należyłą obronę jego praw przed Sądem, który wydał zagraniczne orzeczenie. Już tylko ubocznie należy wskazać, że autor skargi kasacyjnej popada w sprzeczność, skoro z jednej strony twierdzi, że uczestnikiem postępowania przed Sądami I i II instancji nie był A. Ś., z drugiej zaś strony zarzuca nieuwzględnienie wniosku o przesłuchanie w charakterze strony A. Ś. Druga przesłanka uzasadniająca odmowę uznania orzeczenia zagranicznego, jaką jest przesłanka procesowa zapewnienia należytej obrony pozwanemu praw przed Sądem, który wydał zagraniczne orzeczenie (art. 34 pkt 2 RWE), nie została więc spełniona.

Bezpodstawny jest - także z przyczyn już przedstawionych - zarzut naruszenia art. 64 § 1,2 i 3 w zw. z art. 65 § 1 i 2, art.199 § 1 pkt 3 w zw. z art. 379 pkt 2 i art. 386 § 2 i 3 k.p.c. w zw. z art. 40 rozporządzenia RWE, a także art. 8 § 1 k.c., z art. 12, 33 i 33¹ § 1 k.c. przez uznanie, że nazwa przedsiębiorstwa prowadzonego przez A. Ś. posiada zdolność sądową, zdolność do czynności procesowych, zdolność prawną oraz zdolność do czynności prawnych. Sądy obu instancji uznając prawidłowo, że uczestnikiem postępowania jest A. Ś. nie zaś nazwa przedsiębiorstwa prowadzonego przez A. Ś., nie mogły uznać i nie uznały, że nazwa przedsiębiorstwa prowadzonego przez A. Ś. posiada zdolność sądową, zdolność do czynności procesowych, zdolność prawną oraz zdolność do czynności prawnych.

Z przytoczonych względów skarga kasacyjna podlegała oddaleniu (art. 398¹⁴ k.p.c.).